

6 Δεκεμβρίου, 1990

[ΠΙΚΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

1. ΟΛΓΑ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ,
2. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΣΥΜΙΛΛΙΔΗΣ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ (ΑΡ. 3),

Καθ' ων η αίτηση.

(Συνεκδικαζόμενες Υποθέσεις Αρ. 228/88, 284/88).

Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο — Αίτηση αναστολής δικαστικής ακυρωτικής απόφασης εκκρεμούσης εφέσεως — Κατά πόσο είναι επιτρεπτό για τον αιτητή που δε συμμορφώθηκε με την ακυρωτική απόφαση να ακουστεί προς υποστήριξη της αίτησης για αναστολή — Τρόπος αντιμετώπισης του θέματος από την Κυπριακή και Αγγλική νομολογία — Διϊστάμενες οι απόψεις — Υιοθέτηση της αρχής στην υπόθεση **Mouzouris** — Η υποβολή αίτησης για αναστολή απόφασης δε συνεπάγεται και την αναστολή εκτέλεσής της — Ως εκ τούτου ο αιτητής στην προσφυγή δε στερείται του δικαιώματος να υποβάλει αίτηση για καταφρόνηση του Δικαστηρίου. 5 10

Το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάσισε να επιτρέψει στον αιτητή να ακουστεί προς υποστήριξη της αίτησης για αναστολή παρ' όλο που δε συμμορφώθηκε με την απόφαση, με βάση τον αυστηρότερο κανόνα όπως διατυπώθηκε από το Δικαστή Romer στην υπόθεση **Hadkinson v. Hadkinson**. Το Δικαστήριο τόνισε ότι στο ίδιο αποτέλεσμα οδηγεί η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου και βάσει του πιο ελαστικού κανόνα που διατύπωσε ο Δικαστής Denning στην υπόθεση **Hadkinson** (ανωτέρω) και έτυχε της έγκρισης του εφετείου στην υπόθεση **Mouzouris**. 15 20

Διαταγή ως ανωτέρω.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Θαλασσινός ν. Δημοκρατίας (Αρ. 4)(1990) 3 Α.Α.Δ. 3517,

5 *Mavrommatis and Others v. Cyprus Hotels Co. Ltd* (1967) 1 C.L.R. 266,

Mouzouris and Another v. Xylophaghos Plantations Ltd (1977) 1 C.L.R. 287,

10 *Hadkinson v. Hadkinson* [1952] p. 285,

Smith v. Paphos Stone C. Estate Ltd και Άλλων (1989) 1(E) Α.Α.Δ. 499,

15 *Midland Bank Trust Co. Ltd v. Green* [1979] 2 All E.R. 193,

Isaacs v. Robertson [1984] 3 All E.R. 140,

Ogden Industries Pty Ltd v. Lucas [1969] 1 All E.R. 121,

20

Miliangos v. George France (Textiles) Ltd [1975] 3 All E.R. 801.

Αίτηση.

25

Αίτημα των αιτητών στην προσφυγή όπως μη ακουστεί ο Γενικός Εισαγγελέας σε αίτησή του για αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης, λόγω παράλειψης της Διοίκησης να συμμορφωθεί με ακυρωτική απόφαση.

30

Α. Κουρσουμπά, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση-αιτητές.

Α. Σ. Αγγελίδης, για την Αιτήτρια-καθ' ης η αίτηση στην Υπόθεση Αρ. 228/88.

35

Α. Ευτυχίου, για τον Αιτητή-καθ' ου η αίτηση στην Υπόθεση Αρ. 228/88.

Α. Παναγιώτου, για το Ενδιαφερόμενο μέρος Π. Παπαμιχαήλ.

40

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Δ.: Το θέμα το οποίο έχει προκύψει έχει οριστεί στην απόφαση που δόθηκε στις 21.11.90. Είναι τούτο: Αν η παράλει-

ψη της Διοίκησης να συμμορφωθεί με την ακυρωτική απόφαση που εκδόθηκε στις 7.7.1990 συνιστά κώλυμα ή λόγο για την παρεμπόδισή τους (αρχών ή οργάνων) να ακουστούν στην αίτησή τους για αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης.

5

Η εισήγηση των δικηγόρων των αιτητών (στην προσφυγή) είναι ότι ενόσω η Διοίκηση τελεί σε ανυπακοή κωλύονται ή δεν πρέπει να τους επιτραπεί να ακουστούν. Προκύπτει απ' ό,τι έχει δηλωθεί εκ μέρους ή από το Γενικό Εισαγγελέα ότι η Διοίκηση δεν έχει συμμορφωθεί με την ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπως επιβάλλει το άρθρο 146.5 ενόψει του γεγονότος (α) ότι ασκήθηκε έφεση κατά της απόφασης και (β) προς αποφυγή αναστάτωσης στο τμήμα, η οποία θα καταδειχθεί ότι ήταν άσκοπη αν η έφεση επιτύχει.

10

15

Η αίτηση για αναστολή καταχωρήθηκε μετά την υποβολή έφεσης και η ακρόασή της αναβλήθηκε μέχρι τις 22.10.90 εν αναμονή της έκδοσης της απόφασης του Δικαστηρίου σε παρόμοιο θέμα, συγκεκριμένα στην υπόθεση **Θαλασσινός ν. Δημοκρατίας** (1990) 3 Α.Α.Δ. 3517. Μετά την έκδοση της απόφασης εκείνης, στις 27.10.90 ζητήθηκε και πάλι εκ μέρους του Γενικού Εισαγγελέα σύντομη αναβολή για να παρασχεθεί ευκαιρία επανεξέτασης των επίδικων θεμάτων υπό το φως των αρχών που περιέχονται στην απόφαση **Θαλασσινού**.

20

25

Όπως υπόδειξα στην αποφαση της 21.11.90 υπάρχει, ως θέμα αρχής, αντινομία μεταξύ της επίκλησης της δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου για την αναγνώριση δικαιώματος ενώ οι μηχανισμοί του δικαίου καταστρατηγούνται και υπονομεύονται από την ανυπακοή σε εκδοθείσα απόφαση. Στη **Theofylactos Mavrommatis and 2 Others v. Cyprus Hotels Co. Ltd** (1967) 1 C.L.R. 266, το Ανώτατο Δικαστήριο υιοθέτησε με τρόπο κατηγορηματικό την αρχή ότι διάδικος που τελεί σε ανυπακοή προγενέστερης απόφασης του Δικαστηρίου στην ίδια υπόθεση δεν μπορεί να επικαλεσθεί τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου αν πρώτα δε συμμορφωθεί. Στη μεταγενέστερη αποφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην **Antonis Mouzouris and Another v. Xylophaghou Plantation Ltd** (1977) 1 C.L.R. 287, εξηγείται ότι δεν ισχύει απόλυτος κανόνας αποκλεισμού. Ο διάδικος ο οποίος τελεί σε ανυπακοή δε χάνει το δικαίωμά του να ακουστεί αλλά, όπως διευκρινίζεται, το Δικαστήριο έχει διακριτική ευχέρεια να αρνηθεί να τον ακούσει εφόσον κρίνεται αναγκαίο για την τελεσφόρο απονομή της δικαιοσύνης. Τα κριτήρια τα οποία διέπουν την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου στον τομέα αυτό είναι εκείνα που εγκρίθηκαν στην

30

35

40

Mouzouris, τα οποία έθεσε ο Δικαστής Denning στην *Hadkinson v. Hadkinson* [1952] p. 285. Δικαιολογείται ο αποκλεισμός του διαδίκου μόνο όπου η παρακοή στη εκδοθείσα διαταγή του Δικαστηρίου συνιστά κώλυμα στην απονομή της δικαιοσύνης.

5

Στην πρόσφατη απόφασή μου στην υπόθεση *Smith v. Paphos Stone C. Estates Ltd* (1989) 1 Α.Α.Δ. 499, είχα την ευκαιρία να εξετάσω τη φύση και έκταση των αρχών που πραγματεύεται η *Hadkinson*. Επρόκειτο για ομόφωνη απόφαση του Αγγλικού εφετείου αναφορικά με το αποτέλεσμα, χωρίς όμως να συμπίπτουν οι απόψεις των μελών του Δικαστηρίου ως προς προσδιορισμό του κανόνα ο οποίος ισχύει. Οι άλλοι δύο δικαστές, ο Romer και Somerville, υιοθέτησαν τη θέση ότι διάδικος ο οποίος τελεί σε ανυπακοή αποκλείεται από του να ακουστεί από το Δικαστήριο σε οποιοδήποτε άλλο διαδικαστικό διάβημα εκτός αν συντρέχει μια ή περισσότερες από τις τέσσερις εξαιρέσεις του κανόνα. Αυτές είναι σε σύνοψη οι εξής:

10

15

20

25

30

(α) Διάδικος μπορεί να αποταθεί στο Δικαστήριο και να ακουστεί για την απάλειψη (purge) της καταφρόνησης προς το Δικαστήριο.

(β) Μπορεί να ακουστεί σε έφεση εναντίον απόφασης ή ανυπακοή προς την οποία θεμελιώνει την καταφρόνηση.

(γ) Να ακουστεί σε σχέση με εισηγήσεις του ότι λαμβάνοντας υπόψη την αληθή φύση του διατάγματος οι πράξεις του δε συνιστούν παρακοή, και

(δ) να ακουστεί προς υποστήριξη της υπεράσπισής του σε αίτηση η οποία υποβάλλεται από τον αντίδικό του.

35

Στην απόφαση του Δικαστή Romer με την οποία συμφώνησε και ο Δικαστής Somerville υποδεικνύεται ότι η υποχρέωση για υπακοή στις αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι άνευ όρων έστω και αν ο επηρεαζόμενος διάδικος ισχυρίζεται ότι η απόφαση είναι αντικανονική ή άκυρη.

40

Σύμφωνα με τις αρχές που προσδιορίζουν το λόγο δικαστικής απόφασης (*ratio decidendi*), όταν η απόφαση του Δικαστηρίου στηρίζεται διαζευτικά σε δύο ή περισσότερες αρχές δικαίου τότε κάθε μια από αυτές αποτελεί μέρος του λόγου της απόφασης *Ogden Industries Pty Ltd v. Lucas* [1969] 1 All E.R. 121 (P.C.), *Miliangos v. George France (Textiles) Ltd* [1975] 3 All E.R. 801 (H.L.). Η με-

ταγενέστερη αγγλική νομολογία παρουσιάζει διακυμάνσεις ως προς τον κανόνα ο οποίος ισχύει. Παρατηρήσεις του Δικαστή Oliver στην υπόθεση **Middland Bank Trust Co. Ltd. v. Green** [1979] 2 All E.R. 193, συνηγορούν υπέρ του ελαστικότερου κανόνα που διατύπωσε ο Δικαστής Denning, άποψη την οποία επίσης συμμερίζονται οι συγγραφείς του έργου *Borrie and Lowe's "Law of Contempt"*, 2nd ed.. Αντίθετα η Δικαστική Επιτροπή του Ανακτοσυμβουλίου (Privy Council) στην **Isaacs v. Robertson** [1984] 3 All E.R. 140, υιοθέτησε την προσέγγιση της πλειοψηφίας στη **Hadkinson** ως σωστή έκφραση του δικαίου υποδεικνύοντας συγχρόνως ότι δεν μπορεί να γίνεται διάκριση ως προς την υποχρέωση για υπακοή στις διαταγές Δικαστηρίου με απεριόριστη δικαιοδοσία στον τομέα του. Η υποχρέωση για υπακοή είναι ομοίμορφη και καθολική. Επισημαίνεται επίσης ότι δεν μπορεί να γίνεται διάκριση ως προς την έκταση της υποχρέωσης μεταξύ κανονικής και άκυρης απόφασης, διάκριση που έλκει την προέλευσή της από το δίκαιο των συμβάσεων. Η υποχρέωση για υπακοή είναι άνευ όρων.

Δεν παρίσταται ανάγκη να αποφασίσουμε την ακριβή φύση και έκταση των κρινόμενων αρχών διότι και με βάση τις αρχές του αυστηρότερου κανόνα όπως διατυπώθηκε από το Δικαστή Romer πρέπει να επιτραπεί στον αιτητή να ακουστεί προς υποστήριξη της υπό κρίση αίτησης. Η αίτηση για αναστολή αποτελεί διαδικαστικό μέτρο συνυφασμένο με την έφεση και για τον ίδιο λόγο όπως και στην έφεση μπορεί να ακουστεί ο αιτητής, παρόλο που δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφαση. Στο ίδιο αποτέλεσμα οδηγεί η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Δικαστηρίου και βάσει του ελαστικότερου κανόνα που διατύπωσε ο Δικαστής Denning και έτυχε της έγκρισης του εφετείου στην υπόθεση **Mouzouris** (ανωτέρω). Πρέπει όμως να επισημάνω ότι όπως και στην περίπτωση της έφεσης και η υποβολή αίτησης για αναστολή της απόφασης δε συνεπάγεται και την αναστολή της εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης. Και συνεπώς δεν αποστερεί τον αιτητή από το δικαίωμα να υποβάλλει, αν επιθυμεί, αίτηση για καταφρόνηση του Δικαστηρίου.

Καταλήγω ότι θα επιτραπεί στον αιτητή να ακουστεί προς υποστήριξη της αίτησης για αναστολή. Θα δοθεί ημερομηνία για την ακρόαση της αίτησης αφού ακούσω τα δύο μέρη.

Διαταγή ως ανωτέρω.